

ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՒՄ ՌՈՒՍԱՑ ԼԵԶՎԻ ՌԻՍՈՒՑՄԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ ՈՒ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ՄԵԼԻՆԵ ՍԱՐՁԱՆՅԱՆ

Ռուսաց լեզվի ուսուցիչ

*«Կրթությունն այն է, ինչ մնում է
դպրոցում սովորած ամեն ինչի մոռացումից հետո»:*

Ալբերտ Էյնշտեյն

Համառոտագիր

Մեր օրերում նոր պահանջներ են ի հայտ գալիս, ինչպես անձի զարգացման, այնպես էլ կրթական համակարգի ձևավորման գործում: Թեմայի արդիականությունը սահմանվում է հանրակրթական դպրոցներում դասավանդման մեթոդների շարունակական կատարելագործման համատեքստում:

Ժամանակակից սերունդները զգալիորեն տարբերվում են այն սերնդից, ում համար ստեղծվել է ներկայիս կրթական համակարգը: Սա բացատրվում է մի շարք գործոնների ազդեցությամբ, որոնք նպաստում են երեխաների ճիշտ սոցիալականացմանը, միջանձնային հարաբերությունների զարգացմանը, ինովացիոն տեխնոլոգիաների կիրառմանը և արժեհամակարգի փոփոխությանը:

Դասավանդման մեջ նոր և արդիական մեթոդների օգտագործումը ձևավորում է ինքնուրույն գիտելիքներ ձեռք բերելու անհրաժեշտություն, ուստի նախկինում մշակված մեթոդներն ու փորձը դառնում են ոչ լիարժեք, հատկապես օտար լեզվի դասավանդման և ուսուցման համատեքստում:

Այսպիսով՝ դպրոցը դառնում է ոչ այնքան տեղեկատվության աղբյուր, որքան սովորեցնում է սովորել: Այս մեխանիզմն ունի իր և՛ դրական, և՛ բացասական կողմերը: Դրական կողմն աշակերտի մոտ ինքնուրույնության ձևավորումն է, բացասական կողմն ուղեկցվում է ապատեղեկատվության յուրացմամբ և միջանձնային հմտությունների թերի ձևավորմամբ:

Բանալի բառեր և բառակապակցություններ. հանրակրթական դպրոցներ, ռուսաց լեզու, դասավանդման հմտություններ, դասավանդման արդիական խնդիրներ, օտար լեզու, միջմշակութային հաղորդակցություն:

ПРОБЛЕМЫ И ОСОБЕННОСТИ ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ШКОЛАХ

МЕЛИНЕ САРДЖАНЫН

Учитель русского языка

*“Образование — это то, что остаётся после того,
как забывается всё выученное в школе”.*

Альберт Эйнштейн

Аннотация

В наше время выдвигаются новые требования, как к развитию личности, так и к формированию системы образования. Актуальность темы определяется в контексте постоянного совершенствования методов обучения в общеобразовательных школах.

Современные поколения существенно отличаются от того поколения, для которого создавалась нынешняя система образования. Это объясняется влиянием ряда факторов, способствующих правильной социализации детей, развитию межличностных отношений, использованию инновационных технологий и изменению системы ценностей.

Использование новых и современных методов в обучении порождает потребность в приобретении самостоятельных знаний, поэтому ранее разработанные методы и опыт становятся неполными, особенно в условиях преподавания и изучения иностранного языка.

Таким образом, школа становится не столько источником информации, сколько учит учиться. Этот механизм имеет как положительные, так и отрицательные стороны. Положительной стороной является формирование у учащегося самостоятельности, отрицательная сторона сопровождается усвоением дезинформации и недостаточным формированием навыков межличностного общения.

Ключевые слова и словосочетания: общеобразовательные школы, русский язык, педагогическое мастерство, актуальные проблемы обучения, иностранный язык, межкультурная коммуникация.

PROBLEMS AND FEATURES OF TEACHING RUSSIAN IN GENERAL SCHOOLS

MELINE SARJANYAN

Russian language teacher

*"Education is what remains after everything
we have been taught has been forgotten".*

Albert Einstein

Abstract

Nowadays, new requirements are put forward, both for the development of the individual and for the formation of the educational system. The topic's relevance is determined in the context of the continuous improvement of teaching methods in general education schools.

Modern generations are very different from the generation for which the present educational system was created. It is due to the influence of several factors that contribute to the proper socialization of children, the development of interpersonal relations, the use of innovative technologies and changes in the system of values. The use of new and modern methods in teaching generates the need to acquire independent knowledge; therefore, previously developed methods and experience become incomplete, especially in the context of teaching and learning a foreign language.

Thus, the school becomes more of a source of information than it teaches how to learn. This mechanism has both positive and negative sides. The positive side is the formation of independence in the student, the assimilation of disinformation and the incomplete formation of interpersonal communication skills accompanies the opposing side.

Keywords and phrases: comprehensive schools, Russian language, teaching skill, actual problems of education, foreign language, intercultural communication.

Տեսամեթոդական մաս: Հանրակրթական դպրոցների զարգացման ներկայիս փուլը կապված է աշակերտների մտավոր ճանաչողական և ստեղծագործական ներուժի բարձրացման խնդրի լուծման անհրաժեշտության հետ: Այս խնդրի լուծումը դասավանդման մեթոդների շարունակական կատարելագործման ոլորտում է, մասնավորապես՝ գիտելիքի և մեթոդների մշակման, հետազոտական հմտությունների զարգացման և հանրայնացման շրջափուլում:

Մեր երկրի համար անհրաժեշտ մասնագիտությունների շարքում ուսուցչի մասնագիտությունը միշտ էլ իր ուրույն տեղն է զբաղեցրել, քանի որ հենց այս մասնագիտության կրողներն են «կերտում» նոր հասարակություն:

Մերօրյա զարգացման պայմաններում գործում է ունիվերսալության սկզբունք, որը ենթադրում է բոլոր ոլորտներից իրազեկվածության բարձր մակարդակ: Քանի որ նախկին մեթոդներն ու կարգերն ամբողջապես չեն գործում արդի սերնդի կրթության գործընթացում, ուստի փոփոխության ենթարկվում է ոչ միայն մեթոդներն, այլև ուսուցիչը, որը սովորեցնելուց զատ սովորում է՝ ժամանակաշրջանի պահանջների համապատասխանելու համար:

Անշուշտ, աշակերտը կրթական համակարգում հանդես է գալիս իբրև բարձրագույն արժեք, ուստի որակյալ կրթության համար անհրաժեշտ է կիրառել անհատակետորեն մոտեցում, որն էլ կնպաստի աշակերտների շրջանում կրթական մակարդակի բարձրացմանը:

Ներկայումս նոր պահանջներ են ի հայտ գալիս, ինչպես անձի զարգացման, այնպես էլ կրթական համակարգի ձևավորման համար: Ժամանակակից երեխաները զգալիորեն տարբերվում են այն երեխաներից, ում համար ստեղծվել է ներկայիս կրթական համակարգը: Սա բացատրվում է մի շարք գործոնների ազդեցությամբ, որոնք նպաստում են երեխաների ճիշտ սոցիալականացման, միջանձնային հարաբերությունների զարգացման, ինովացիոն տեխնոլոգիաների կիրառման և արժեհամակարգի փոփոխության համատեքստում:

Դասավանդման մեջ նոր և արդիական մեթոդների օգտագործումը ձևավորում է ինքնուրույն գիտելիքներ ձեռք բերելու և անհրաժեշտ տեղեկատվություն որոնելու հմտության զարգացում, որի շնորհիվ նախկինում մշակված մեթոդներն ու փորձը դառնում են ոչ լիարժեք: Բացի այդ, շատ է քննարկվում աշակերտակենտրոն աշխատանքի կարևորությունը և մարդ-անհատի ճիշտ զարգացման և դաստիարակման անհրաժեշտությունն՝ արդեն իսկ ձևավորված արժեքային համակարգի պայմաններում:

Դպրոցը դառնում է ոչ այնքան տեղեկատվության աղբյուր, որքան սովորեցնում է սովորել: Սա նշանակում է, որ մերօրյա կրթական համակարգի ազդեցության պայմաններում աշակերտի մոտ ձևավորվում է անկախ կրթական գործունեության կազմակերպման ունակություն, ինչն ունենում է իր և՛ դրական, և՛ բացասական կողմերը: Դրական կողմը կայանում է աշակերտի մոտ ինքնուրույնության ձևավորման հմտության զարգացմամբ, իսկ բացասական կողմն ուղեկցվում է միջանձնային հմտությունների թերի ձևավորմամբ և ինֆորմացիայի ոչ լիարժեք յուրացման ռիսկով: Բացի այդ՝ աշակերտը հնարավորություն չի ունենում ստացված ինֆորմացիան քննարկելու դա-

սընկերների հետ, ինչի արդյունքում չի ձևավորվում նաև «կոլեկտիվի մարդ» վարքաձևը:

Այս ողջ գործընթացը կատարվում է փուլ առ փուլ՝ հանգեցնելով քայքայիչ ազդեցության, որի արդյունքը նկատելի է դառնում տարիներ հետո:

ՀՀ-ում կրթության ոլորտը հանդիսանում է երկրի կայուն զարգացման և հզորացման հենք: Կրթության դերը մեծ է ռազմավարական հիմնախնդիրների, մասնավորապես, ազգային անվտանգության, կայուն տնտեսական զարգացման, աղքատության հաղթահարման, ժողովրդագրական հիմնախնդիրների լուծման և գիտելիքահեն տնտեսության ամրակայման գործընթացում:

Կրթությունը սահմանվում է որպես անձի, հասարակության և պետության շահերից ելնող ուսուցման և դաստիարակության գործընթաց, որը նպատակաուղղված է գիտելիքները պահպանելու ու սերունդներին փոխանցելու համար [1]:

Կրթության համակարգի ներկա փուլի հիմնական ռազմավարական նպատակը հզոր և բանիմաց սերունդ ստեղծելն է:

Չնայած նրան, որ տարիներ շարունակ մշակվում և իրականացվում են բարեփոխման ծրագրեր, այնուամենայնիվ, ՀՀ ներկայիս կրթական համակարգում առկա են բացեր, որոնք լուծելի են միայն խնդրի բազմակողմանի ուսումնասիրության և նպատակային քայլերի ճիշտ պլանավորման պայմաններում: Կարելի է ասել, որ ՀՀ կրթական համակարգը երկար տարիներ գտնվում է կայունացման, այլ ոչ զարգացման փուլում, սա, իհարկե, պայմանավորված է ծառացող հիմնախնդիրների ոչ լիարժեք ուսումնասիրությամբ, որն էլ հանգեցնում է հետընթաց ռիսկ, քանի որ չեն մշակվում ռազմավարական այնպիսի քայլեր, որոնց կիրառմամբ ՀՀ կրթական համակարգը կկարողանա պայքարել մերօրյա մարտահրավերների և ճգնաժամերի հետ:

Համաձայն «Կրթության մասին» ՀՀ օրենքի՝ կրթության բնագավառում պետական քաղաքականության կազմակերպական հիմքը կրթության զարգացման պետական ծրագիրն է:

Կրթության համակարգի հիմնական բնութագրիչներից են կրթության մեջ ընդգրկվածության ցուցանիշները, որոնց հիման վրա կարելի է դատել այս կամ այն սոցիալական խմբի համար մշակված կրթական ծառայությունների մատչելիությունը:

Հանրային կառավարման և, մասնավորապես, կրթության կառավարման բնագավառում իրականացվել են մի շարք բարեփոխումներ, որոնց շնորհիվ մեծացել է ուսումնական հաստատությունների ինքնավարություն

ու պատասխանատվությունը, ընդլայնվել է քաղաքացիական հասարակության մասնակցությունը, նպաստավոր պայմաններ են ստեղծվել կրթության համակարգի և գործարար հանրության արդյունավետ երկխոսության համար: Կառավարման մարմինների գործունեությունը դարձել է ավելի թափանցիկ, սակայն արդյունավետ կառավարման համակարգ ունենալու համար դեռևս բազմաթիվ հիմնախնդիրներ կան, որոնք դեռ չեն գտել իրենց համարժեք լուծումները:

Հայաստանի կրթության զարգացման հեռանկարն անհրաժեշտ է դիտարկել երկրի ընդհանուր զարգացման, ազգային և պետական անվտանգության ապահովման հետևյալ հիմնական նպատակադրումների համատեքստում՝ ապահովելով կրթության բնագավառում պետական քաղաքականության սկզբունքների իրականացումը.

- անկախ պետականության ամրապնդում և քաղաքացիական հասարակության զարգացում,
- աղքատության հաղթահարում և բարեկեցության ապահովում,
- կայուն տնտեսական աճի և մրցունակության ապահովում,
- հայապահպանություն,
- միջազգային և տարածաշրջանային համագործակցություն [2]:

Այսպիսով՝ ամփոփելով վերը նշվածը՝ կարող ենք փաստել, որ ՀՀ պետական ծրագրերն ու հայեցակարգերը, որոնք նպատակաուղղված են ՀՀ կրթական համակարգի բարելավմանն ու զարգացմանը, դեռևս գտնվում են մշակման և կատարելագործման փուլում և անկախ կիրառվող ռազմավարությունից, առկա են բացեր, որոնց լուծումը համակարգային զարգացման և տրանսֆորմացիայի կիրառման դաշտում է, ուստի, ուսումնասիրելով ներքին և արտաքին գործոնների ազդեցությունը, կրթական հաստատությունները պետք է մշակեն զարգացման սեփական ռազմավարությունը՝ ժամանակաշրջանի հետ քայլելու և որակյալ սերունդ կրթելու համար, քանի որ համակարգային զարգացումն անհատական զարգացման հիմքում է:

Անդրադարձ կատարենք նաև դասապրոցեսի ժամանակ կիրառվող մեթոդների առանձնահատկություններին:

Հասկանալու համար, թե ինչ է իրենից ներկայացնում ուսուցման ավանդական մեթոդը, նախևառաջ խոսենք մեթոդի ծագման և մեկնաբանման մասին: «Մեթոդ» տերմինը հունարենից թարգմանաբար նշանակում է միջոց, հնար, ճանապարհ: Գիտական գրականության մեջ մեթոդը սահմանվում է որպես **ուսուցչի և աշակերտի հետևողական, փոխկապակցված գործողությունների համակարգ, որն ապահովում է կրթական բովանդակության յուրացումը:**

Ուսուցման ցանկացած մեթոդ կամ ռազմավարություն կիրառելու համար ուսուցիչը պետք է հաշվի առնի կարևոր գործոններ, որոնց շարքին են դասվում յուրաքանչյուր աշակերտի հետաքրքրությունները, շարժառիթները և մտավոր ունակությունների մակարդակը: Ուսուցիչը պետք է իմանա իր աշակերտների ցանկությունները, ունակությունները և թե ինչպես են նրանք ընկալում ուսումնական գործընթացը: Գարդների տեսության համաձայն՝ բոլոր մարդիկ ունեն գիտելիքի տարբեր մակարդակներ և կարողությունների անհատական դրսևորումներ, ուստի յուրաքանչյուր մարդ ունի յուրահատուկ «ճանաչողական բնութագիր» [3, էջ 8]:

Գարդները պնդում էր, որ ինտելեկտը կազմված է հետևյալ տարրերից.

- լեզվական-բանավոր մտածողություն,
- տրամաբանական և մաթեմատիկական մտածողություն,
- տարածական-տեսողական մտածողություն,
- երաժշտական մտածողություն,
- միջանձնային հարաբերությունների կառուցման մտածողություն,
- ներանձնային խնդիրների հաղթահարման մտածողություն,
- բնագիտական մտածողություն [3, էջ 25]:

Պայմանականորեն ուսուցման մեթոդներն այսօր երկու խումբ են կազմում՝ *ավանդական* և *ժամանակակից*: Ռուսաց լեզվի դասավանդման ժամանակ ուսուցիչը գործածում է ինչպես ավանդական, այնպես էլ ժամանակակից մեթոդների ամբողջություն: Ավանդաբար, ուսուցման հիմնական մեթոդները ներառում են զրույց աշակերտի հետ, երկխոսություն, վիզուալիզացիայի օգտագործում և գրքի հետ աշխատանք:

Ավանդական են համարում բացատրական զննական այն մեթոդները, որոնց հիմքում ընկած է պատրաստի տեղեկատվության (գիտելիքի) պարզ փոխանցումն աշակերտին և վերջինիս կողմից դրա պարզ վերարտադրումը [4]:

Այսպիսով՝ ուսուցչի մասնագիտական կարողությունների կարևոր մասն են կազմում բազմազան մեթոդների իմացությունը և դրանք կիրառելու, համադրելու հմտությունը:

Ուսուցման **ժամանակակից մեթոդների հիմքում ընկած է աշակերտի ինքնուրույն ուսումնական գործունեությունը, գիտելիքի ձեռքբերման գործընթացում նրա անմիջական և ակտիվ մասնակցությունը:**

Ժամանակակից մեթոդների հիմքում ընկած է աշակերտի ինքնուրույն ուսումնական գործունեությունը, գիտելիքի ձեռքբերման գործընթացում նրա անմիջական և ակտիվ մասնակցությունը: Ուսուցման ընթացքում ակտիվ մի-

ջավայր ապահովող մեթոդներն ընդունված է անվանել *ինտերակտիվ կամ փոխներգործող մեթոդներ* [4]:

Անդրադառնանք մի քանի մեթոդների կիրառության առանձնահատկություններին:

Տարբերակված ուսուցում

Տարբերակված ուսուցման նպատակն է ընդհանուր կրթության բովանդակության յուրացման գործընթացում յուրաքանչյուր աշակերտի համար ապահովել պայմաններ՝ նրա ընդունակությունների, հետաքրքրությունների, հակումների, ճանաչողական պահանջմունքների բավարարման ու մաքսիմալ զարգացման համար:

Տարբերակված ուսուցումը թույլ է տալիս ուսումնական պրոցեսը կազմակերպել՝ հաշվի առնելով անձի անհատական առանձնահատկությունները:

Այն ապահովում է բոլոր աշակերտների կողմից կրթության բովանդակության յուրացումը: Այդ տիպի կրթության կազմակերպման դեպքում սովորողների յուրաքանչյուր խումբ, որոնք ունեն նման անհատական առանձնահատկություններ, գնում են իրենց ճանապարհով: Տարբերակված ուսուցման պայմաններում ուսուցման պրոցեսը մաքսիմալ ձևով մոտեցվում է երեխաների ճանաչողական պահանջմունքներին և անհատական առանձնահատկություններին:

Տարբերակումը բնորոշվում է սովորողների այնպիսի խմբերի ստեղծումով, որտեղ գործունեության նպատակը, բովանդակությունը, մեթոդները, ձևերն ու արդյունքները տարբերվում են:

Տարբերակված ուսուցումն իրականացվում է 3 հիմնական փուլերով.

1. ճանաչել յուրաքանչյուր սովորողի անհատական առանձնահատկությունները,
2. խմբավորել սովորողներին՝ ըստ իրենց անհատական առանձնահատկությունների,
3. տարբերակել յուրաքանչյուր խմբի ուսումնական գործընթացը [5]:

ՏՏՏ մեթոդների կիրառությունը կրթության ոլորտում

ՏՏՏ-ն կրթության ոլորտում օգտագործելու առավելությունները

Կրթության ոլորտը դիտարկվում է որպես երկրի կայուն զարգացման նաև մարդկային ռեսուրսի պահպանման ու վերարտադրման նախապայմաններից: Կրթության ոլորտը ամենաբարդերից է, որն անընդհատ կատարելագործվելու կարիք ունի: Այժմ շատ կարևորվում և խրախուսվում է հաղորդակցական տեխնոլոգիաների կիրառությունը ուսումնական գործընթա-

ցում: Ուսումնական պլաններում նախատեսված են տեխնոլոգիաների ներգրավմամբ դասեր բոլոր առարկաներից, հիմնականում դպրոցներն ունեն համակարգչային սենյակ, համացանց, ուսուցիչները ժամանակ առ ժամանակ անցնում են համակարգչային հմտությունների վերապատրաստում:

Այնուամենայնիվ, ուսուցիչների մեծ մասը ՏՀՏ-ի կիրառումը համարում է հավելյալ աշխատանք, ծանրաբեռնվածություն, որի համար նրանք նաև չեն վճարվում: Ցածր աշխատավարձը լրջագույն խնդիր է, որ հետ է պահում ուսուցիչներին նորարարությունից:

Առաջին հերթին ուսուցիչը պետք է հասկանա ՏՀՏ կիրառության առավելությունները և զգա, թե որքանով է այն հեշտացնում թե՛ իր աշխատանքը, թե՛ աշակերտների՝ դարձնելով դասն առավել մատչելի, հետաքրքիր, կիրառական և աշակերտակենտրոն:

ՏՀՏ-ի գործածությամբ հնարավոր է ավելի հարուստ, բազմերանգ ու դինամիկ ուսումնական նյութ ստեղծել և օգտագործել, դրա միջոցով նաև կարող ենք ուսումնական բովանդակությունը դարձնել ինտերակտիվ: Արդյունքում, աշակերտը ոչ թե տեղեկատվության պասիվ ստացողն է, այլ հենց ինքն էլ կարող է փոփոխել ու նույնիսկ ստեղծել ուսումնական բովանդակությունը: Սա երեխայի մոտ զարգացնում է պատասխանատվության զգացում. դասարանում, շրջապատում կա մի բան, որ կախված է իրենից:

Հայտնի է, որ մարդկանց մեծամասնությունը մտապահում է լսածի 5%-ը և տեսածի 20%-ը: Ձայնային և տեսողական տեղեկատվության միաժամանակյա գործածումը բարձրացնում է մտապահելու ունակությունը մինչև 40-50%: Տեխնոլոգիաները մեզ հնարավորություն են տալիս ուսումնական նյութը ներկայացնելու զանազան ձևերով, և հենց դրանով է ուսումնական պրոցեսն ավելի արդյունավետ դառնում: Ուսուցիչներն այս դեպքում խնայում են ոչ միայն ժամանակ, այլև հիմնարար, խորացված գիտելիք են տալիս աշակերտին, որը կպահպանվի հիշողության մեջ:

Այժմ անդրադարձ կատարենք կրթական համակարգի ուսումնասիրությանը:

Հասկանալու համար **կրթական համակարգի** դերը, նախևառաջ անհրաժեշտ է հասկանալ, թե ինչ է այն իրենից ներկայացնում:

ՀՀ կրթության մասին օրենքում *կրթական համակարգը սահմանվում է որպես կրթության հաջորդականությունն ապահովող տարբեր մակարդակի և ուղղվածության կրթական ծրագրերի, ուսումնական հաստատությունների և կրթության կառավարման մարմինների փոխկապակցված ամբողջություն:*

Այս ամբողջության մեջ, անշուշտ, առանձնակի տեղ է զբաղեցնում ռուսաց լեզվի՝ որպես օտար լեզվի, յուրացումը: Ռուսաց լեզվի ուսուցման ընթացքում առավել հաճախ **խնդիրներ** են առաջանում հնչյունաբանության, քերականության և բառակազմության կիրառման ժամանակ:

Ռուսաց լեզուն աշխարհի ամենաբարդ լեզուներից մեկն է, ուստի աշակերտը սովորելիս որոշակի դժվարությունների է բախվում: Ռուսերենի՝ որպես օտար լեզվի ուսուցման մեթոդաբանական հայեցակարգը սկզբունքորեն տարբերվում է ռուսերենի՝ որպես մայրենի լեզվի ուսուցման հայեցակարգից:

Ռուսաց լեզվի դասավանդման ժամանակ վերաձևակերպվում և փոփոխության են ենթարկվում կրթական գործընթացի կազմակերպման պայմանները: Դասավանդման տարբերությունն ինքնին ուսուցման գործընթացն է, քանի որ հայ աշակերտների համար այն անցնում է լեզվական որոշ առանձնահատկությունների շրջափուլով՝ ընկալումից մինչև հմտությունների ձևավորում, այնուհետև խոսելու հմտությունից մինչև լեզվի որոշակի մակարդակի տիրապետում [6]:

Ուսումնական գործընթացն ուսուցչի և աշակերտի համատեղ գործունեությունն է, որի ժամանակ ուսուցիչը նոր գիտելիք և հմտություններ է փոխանցում աշակերտներին: Եթե աշակերտը փոքր-ինչ հեշտությամբ կարողանում է յուրացնել մայրենի լեզվով ուսուցանվող առարկաներն, ապա ռուսաց լեզվի պարագայում աշխատանքը բարդանում է. աշակերտի մոտ զարգանում է նոր աշխարհայացք, մտածողության նոր ձև, և ի վերջո, ուսուցչի օգնությամբ աշակերտը սկսում է ուսումնասիրել նոր մշակույթ՝ լի նոր մարտահրավերներով:

Ռուսաց լեզվի ուսուցման արդյունավետ մեթոդները թույլ են տալիս աշակերտին փոխանցել հստակ գիտելիք, որի շնորհիվ հետագայում ակտիվանում են նրանց ճանաչողական ունակությունները:

Ռուսաց լեզվի դասավանդման արդյունավետ մեթոդներ համարվում են ստեղծագործական և բաշխիչ թելադրությունները, որոնց հիմնական նպատակն այլընտրանքային մտածողության զարգացումն է: Այս մեթոդի կիրառմամբ ուսուցիչը զուգահեռաբար զարգացնում է աշակերտի և՛ բանավոր, և՛ գրավոր խոսքը:

Ռուսերենի ժամանակակից մասնագիտական ուսուցումն ուսուցչից պահանջում է հատուկ մասնագիտական պատրաստվածություն: Լեզուն սերտելու ամենակարևոր խնդիրը լեզվական խոչընդոտի հաղթահարումն է և շփման բացակայությունը, այսինքն՝ կենդանի հաղորդակցությունը: Աշա-

կերտներին անհրաժեշտ են հաղորդակցման հմտություններ և կարողություններ, որոնք թույլ կտան ազատ ինտեգրվել այլ մշակութային միջավայր:

Անդրադառնանք այն բարդություններին, որոնց բախվում է աշակերտը՝ ռուսաց լեզվի ուսուցման ժամանակ:

Հնչյունաբանություն: Ռուսերենի ուսուցման խնդիրները կարող են սկսվել շատ վաղ փուլում՝ այբուբենը սովորելիս: Այս դեպքում դժվարությունը հնչյունական բնույթ է կրում: Աշակերտը պետք է հստակ իմանա, թե ինչպես է արտասանվում յուրաքանչյուր տառ և հնչյուն: Կարևոր է բացատրել կոշտ և փափուկ նշանների առանձնահատկությունները, քանի որ դրանք չունեն ծայն, բայց բաժանարար նշաններ են և համապատասխանաբար նշում են առջևի բաղաձայնի կարծրությունը կամ փափկությունը: Աշակերտը պետք է սովորի տարբերել հնչյունները լսողության և տեսողության միջոցով, այսինքն՝ կարևոր է հնչյունական լսողությունը համապատասխանեցնել տեսողական ազդակներին, քանի որ կան որոշ դժվարություններ բառը ծայնով ճանաչելու հարցում, օրինակ՝ «глас» և «тас» բառերը հնչում են նույնական:

Քերականական: Ռուսերենը շփոթեցնող լեզու է, իսկ սա նշանակում է, որ քերականական իմաստի արտահայտման մեջ գերակշռում է բառերի սխալ հնչյունական արտահայտումը: Սա ենթադրում է, որ մի շարք բառեր արտասանվում են այլ կերպ, գրվում՝ այլ, և աշակերտի համար հաճախ բարդություն է առաջացնում այս շրջափուլի ուսումնասիրությունը, քանի որ անգամ կանոնների հստակ կիրառման դեպքում փոխվում է լեզվի ընկալման և հասկացման աստիճանը: Բացի այդ՝ շարահյուսությունը և հենց ինքը բառերի շեշտադրությունը համարվում են ամենախոցելի կողմերից մեկը, քանի որ աշակերտն ի սկզբանե բառն ընկալում է հայերեն մտածողությամբ, որի համաձայն հիմնականում շեշտվում է բառերի վերջին վանկը, իսկ ռուսերենի դեպքում փոխվում է շեշտադրությունը, այդ կերպ ստեղծելով յուրացման դժվարություններ:

Բառակազմություն: Ռուսաց լեզվի բառապաշարն ուսումնասիրելիս աշակերտները դժվարությունների են հանդիպում՝ կապված բառի իմաստի մեկնաբանման հետ: Այս խնդիրն առավել հաճախ կապված է լինում համառոնության կամ երկիմաստության երևույթների հետ:

Ամենատարածված խնդիրը հանդիպում է համանունների ուսումնասիրության ժամանակ, բառեր, որոնք տարբեր են իմաստով, բայց նույնն են հնչյունական և ուղղագրական տեսանկյունից, օրինակ՝ мыка. «ալյուր», мыка «անհանգստություն, տառապանք»: Նմանատիպ խնդիր կա նաև հարանունների ուսումնասիրության ժամանակ, երբ բառերը գրվում են տարբեր

ծնով, բայց մոտ են հնչյունական արտասանությամբ, օրինակ *поступок* «ինչ-որ մեկի կողմից կատարված գործողություն» և *проступок* «գործողություն, որը խախտում է սահմանված նորմերն ու վարքագծային կանոնները» [7]:

Ռուսերենի՝ որպես օտար լեզվի ուսուցումը շատ դժվար, բայց միևնույն ժամանակ հետաքրքիր գործընթաց է ինչպես աշակերտի, այնպես էլ ուսուցչի համար: Հաջող դասավանդման համար անհրաժեշտ է ոչ միայն մանրամասն ուսումնասիրել ուսուցման տարբեր մեթոդներ, այլև դիտարկել աշակերտի անձնական և մշակութային բնութագրերը [8]:

Ուսուցչի և աշակերտի միջև փոխհարաբերությունները կրթական ազդեցության ամենակարևոր կողմերից են և քանի որ հիմնական բարդությունը մշակութային և այլընտրանքային մտածողության մեջ է, ուսուցիչը դառնում է կապող օղակ՝ արդեն իսկ ծանոթ և դեռևս նոր ուսումնասիրվող մշակույթում:

Եզրակացություն: Այսպիսով՝ կարող ենք ասել, որ ռուսաց լեզվի ուսումնասիրման գործընթացում աշակերտը նյութի բարդության պատճառով բախվում է բազմաթիվ խնդիրների: Ուսուցչի առաքելությունն է՝ հնարավորինս հեշտացնել աշակերտի լեզվական խոչընդոտներն, ուստի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելիս պետք է հաշվի առնել աշակերտի կողմից ուսումնական նյութի յուրացման դժվարությունների հավանականությունը: Իր հերթին, աշակերտը պետք է պատրաստակամ լինի ուսումնասիրելու մեծ քանակությամբ նյութեր՝ թե՛ տեսական, և թե՛ գործնական: Հետևաբար, ուսուցիչը պետք է ներդաշնակություն ապահովի ուսուցման ողջ պրոցեսում, որպեսզի աշակերտը կարողանա սովորած նյութն օգտագործել հաղորդակցման դաշտում: Նորարարական մանկավարժական տեխնոլոգիաները մեծացնում են սովորելու մոտիվացիան և աշակերտների հետաքրքրությունն առարկայի նկատմամբ: Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառումը թույլ է տալիս ոչ միայն բարձրացնել ուսուցման արդյունավետությունն, այլև աշակերտների մոտ խթանել ռուսաց լեզվի անկախ ուսումնասիրությունը: Հայկական կրթական համակարգում մեծ տեղ են զբաղեցնում մանկավարժական ահռելի փորձ ունեցող ուսուցիչներ, որոնք իրենց աշխատանքում դժվարությամբ են կիրառում ժամանակակից մեթոդներն, ուստի երբեմն դժվարանում են մերօրյա աշակերտներին մոտիվացնել և առաջացնել հետաքրքրություն դասի նկատմամբ, ինչն էլ, անշուշտ, լավագույն դեպքում արդյունք է դառնում առարկայի թերի յուրացման:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. ՀՀ օրենքը կրթության մասին, Գլուխ 1, Հոդված 2 – <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=68299>
2. ՀՀ կրթության զարգացման 2011-2015 թվականների պետական ծրագիր - <http://www.irtek.am/views/act.aspx?aid=150178>
3. Gardner H. 2006. Multiple Intelligences, 1993, с. 8
4. Ուսուցման մեթոդներ, Հավելված 1 - <https://www.slideshare.net/torolian/ss-9876301> 12.10.2021 (14:20)
5. Հ.Հ. Պետրոսյան, Ուսուցման ժամանակակից տեխնոլոգիաներ, Երևան, «Ան-Ջոն» -2008 թ.:
6. Азимов Э.Г., Щукин А.Н. Словарь методических терминов- СПб: «Златоуст», 1999.- 472 с.
7. Валгина Н.С., Розенталь Д.Э., Фомина М.И. Современный русский язык. – М.: Логос, 2002. – 528 с.
8. Крючкова Л.С. «Интенсивный курс по развитию навыков устной речи. Русский язык как иностранный». — 3-е изд. — М.: Флинта: Наука, 2005.